

MED MODSATTE FORTEGN

Kritik af en anmeldelse

af Carsten Møllerup

I anledning af at Modspil i sit første nummer om gymnasieanliggende bl.a. bragte en anmeldelse af bogen "Fra blues til beat", vil jeg gerne reagere mod Lars Nielsens behandling af bogen. Det kan desværre ikke gøres kort, for anmelderen slynger om sig med så mange løse påstande og spørgsmål, at jeg bliver nødt til at tage dem op.

LN tilstår ret hurtigt, at han må afstå fra at bedømme antologiens 70 tekster indholdsmæssigt i forhold til hvad der ellers findes, fordi området er stort, og han har ikke tilstrækkeligt overblik over det. - Det synes jeg er ærlig snak, men så synes jeg faktisk også, at LN burde være loyal nok til at overlade sin post til en person, der er bedre rustet til opgaven.

Efter således at have afstået fra at sammenholde de udvalgte tekster med mulige alternativer, afstår LN dernæst fra at vurdere indholdet af de enkelte tekster, som de står i bogen, før han får nærmere oplysninger om forfatteren til den enkelte tekst - f.eks. om han er journalist, og om han er sort eller hvid. - Hvad den slags oplysninger skulle tjene til i en bog som den foreliggende, forstår jeg ikke. Alle teksterne er forsynet med årstal, fordi det er relevant på hvilket stadium i den rytmiske musiks udvikling de er formuleret, og bortset fra de korte citater i marginen er alle tekster forsynet med kildeangivelse, således at man evt. kan læse videre selv eller evt. skaffe sig nærmere oplys-

ninger. Anmelderens motivering for at unddrage sit hverv også på dette punkt er efter min mening kildeklart vds. Skulle jeg f.eks. afstå fra at tage stilling til LNs anmeldelse, før jeg fik nærmere oplysninger om ham - f.eks. om han er journalist, sort, hvid, rød - eller bare grøn?

Næste skridt i LNs paradeforsvar er, at han endog afstår fra at bedømme de udvalgte tekster i bogens egen sammenhæng, før han får oplysninger om redaktørens holdning til emnet, på hvilken måde redaktøren har udvalgt teksterne, og hvorfor redaktøren har sat dem sammen som han har. "Som det fremstår", skriver LN, "kan teksterne lige så godt være fremkommet ved lodtrækning som ved bevidst redigering, og hvis det er tilfældet, er det falsk varebetegnelse at anføre en redaktør på titelbladet."

Hertil må jeg svare, at jeg synes det er forståeligt men alligevel for flovt, at LN må gribe til den slags frækheder for at dække over sin afmagt, for han kan selvfølgelig ikke se sammenhængen, hvis han ikke kan eller vil gå i gang med en regulær kritisk bedømmelse af den frasortering der ligger bag udvælgelsen af de enkelte tekster, de forkortelser og sammenklipninger der er foretaget med henblik på deres pædagogiske anvendelsesmuligheder, de spil og modspil der ligger bag rækkefølgen af dem og placeringen af dem i afsnit, de henvisninger der skaber direkte forbindelseslinier mellem dem på langs og tværs af rækkefølger og afsnit,

overskrifterne til de enkelte tekster, illustrationerne til dem, de vedføjede noter, kommentarer, margincitater og sammenfatninger, de forskelligartede forslag til arbejdsopgaver mm. for slet ikke at tale om bogens egne oversættelser af amerikanske, engelske, tyske og svenske originaltekster. Når der står i forordet, at bogen er et resultat af to års teamwork, er det naturligvis kun den del af isbjerget, som man kan se over vandet. Nedenunder ligger ca. 20 års erfaringer som gymnasielærer i musik og engelsk, og sidst men ikke mindst ca. 35 års personligt engagement i emnet, hvilket betyder at jeg har levet med denne rytmiske musik siden jeg var 15 (i 1943). Men den slags nærmere oplysninger burde ikke være nødvendige for at en anmelder kunne få en fornemmelse af, at den holdning der ligger bag bogen er en ganske enkel forpligtelse overfor emnet - dvs. såvel musikken som musikerne, overfor musikfaget - dvs. såvel elever som kolleger, og overfor andre interesserede - dvs. såvel musikstuderende som andre engagerede. På sit tilbagetog fra forpligtelserne som anmelder bakker LN derpå endelig ind på Musikvidenskabeligt Instituts bibliotek for at prøve at finde frem til nogle af de citerede artikler og "om muligt få et indtryk af redaktørens arbejdsmetode". Nu skal der åbenbart føres bevis, når det ikke kan ske på anden måde. Der skal gris på gaflen, og gaflen hedder kildekontrol. Hans spilfægteri af sidetal og linieangivelser er tilsyneladende imponerende, for LN har fået fagkonsulent Bent Olsens ord for, at første nummer af Modspil indeholder grundige boganmeldelser. Lad os se, hvor grundig LN er: I forbindelse med mine klip fra Joos og Graves' Rock Lexicon harcellerer LN over, at den person som jeg i min bogs artikel 33 citerer og angiver i parantesen (Neville) "viser sig at være Richard Neville, udgiver af undergrundsbladet OZ og forfatter til bogen Play Power." - Såvel Rock Lexicon

som jeg citerer de samme 10 ord af Neville, og hverken Rock Lexicon eller jeg angiver om de er hentet fra OZ eller Play Power. Til gengæld er såvel Neville, hans fornavn og hans bog angivet i mine kildehenvisninger, fordi min artikel 56 er hentet fra Play Power, der er nok så relevant som OZ. Nevilles fornavn står i øvrigt allerede at læse i forbindelse med min artikel 1, så LNs tilsyneladende afsløring er en boomerang.

Anmelderens næste haps fra samme bog består i en konstatering af, at såvel Rock Lexicon som jeg citerer andre 9 ord fra en anden kilde, men med den forskel at jeg nøjes med at angive de pågældende sociologers navne, medens Rock Lexicon også angiver at de 9 ord er hentet fra en analyse, de har lavet for "Der Spiegel", og at de to herrer er fra Hamburg. "Unægteligt oplysninger, der må indgå i en vurdering", skriver LN, "hvorfor er disse oplysninger ikke bragt videre?" - Jeg kan med min bedste vilje stadig ikke forstå, at sådanne oplysninger kan have nogen relevans i denne givne sammenhæng. LN har ret i, at jeg har udeladt dem, men har han ret i at hænge sig i dem? LN lader til at mene, at han har demonstreret et punkt af principiel betydning, hvorimod jeg mener at det drejer sig om detaljer, der ikke har praktisk betydning her. Hvad kan hvem bruge dem til?

I en stikprøve fra en anden bog påviser LN, at min artikel 12 på ca. 1½ side er stykket sammen af en artikel på en snes sider fra Nick Cohn's "WOBOP-ALOOPLOPBAMBOOM", og han spørger "hvorfor netop disse bidder?" - Enhver som har tid og lyst kan læse Cohn's 20-siders artikel igennem og prøve på at redigere den anderledes til dette brug. Har man det, skal man dog ikke rette sig efter LNs kildeangivelse, idet forfatterens fornavn er forkert stavet og bogens titel ikke skal findes under W i diverse registre, men under A. LN som har haft bogen i sin hånd, har tydeligvis ikke gjort sig denne

ulejlighed, men de der gør, vil formentlig kunne konstatere, at der udover den 1½ side som jeg har klippet sammen, ikke er andet at hente i den. Res-ten af Cohn's artikel består nemlig af udsagn om navngivne grupper og stars, som er uanvendelige i en bog som "Fra blues til beat", der bevidst er redigeret således at den handler om mennesker og musik og bevidst undgår at ligne en musikhistorie, et leksikon eller en kildesamling. At LN endvidere angiver undertitlen til min bog forkert skal kun nævnes som endnu et eksempel på hans overfladisk-hed.

Den sidste bog, LN kiggede i, var Berendts "Das Jazzbuch. Von Rag bis Rock", og her kan jeg kun gi-ve LN ret i, at jeg midt i et klip på ca. 9 linier (som udgør artikel 7) har undladt at anføre en pa-rantes, hvori der burde have stået (Marshall W. Stearns) som angivelse af, at han er ansvarlig for ordvalget i den ene af de 9 linier. Uha-da-da! Men ok. Forglemmelsen skal blive rettet i næste udgave. LN spørger så, hvorfor jeg stopper med disse 9 li-nier om jazzens stilarter og udelader fortsættel-sen om hard bop og free jazz.

Af to grunde, som er let fattelige for dem der har læst bogen eller forstået hvordan den er redigeret: for det første er den tyske teksts formulering af karakteristikkene af bop og free jazz ikke præg-nante nok til at indgå ved siden af de andre ka-rakteristikker i artikel 7. For det andet følger der en udførlig karakteristik af moderne jazz i ar-tikel 10, der har undertitlen "Fra Be-bop til Free jazz". I stedet for at notere sig disse forhold, der umiddelbart burde falde en anmelder i øjnene, når han sidder med begge bøger foran sig, lader LN spørgsmålet stå ubesvaret og giver sig derpå til at oversætte en biografi af Berendt fra Berendts bog. Med hvilket formål fremgår ikke, men den fyl-der da ½ spalte og ser pæn ud, bortset fra at "aus-gezeichnet" som bekendt ikke betyder "udgivet".

Efter at have gentaget sig selv et par gange fin-der LN også på at sige at det "vel heller ikke (er) loyal at klippe et indledningsafsnit i småbidder, - et indledningsafsnit, der i et leksikon (Rock Lexicon) skal tjene til at give et overblik, og hvor de enkelte dele skal ses i helheden..." - Og her har man så datamatens frustration over ikke at blive korrekt programmeret. Min bog giver fra først til sidst, helt bevidst og helt åbenlyst af-kald på data som f.eks. navne, biografier, årstal, indspilninger og andre udgivelser, som jeg nok kun-ne henvise til, men som er af underordnet betydning i et projekt som dette og i givet fald ville få bo-gen til at svulme unødigt op.

Der er ikke noget personregister, for det drejer sig principielt ikke om enkeltpersoner i denne bog, og de er derfor kun sat i fokus hvor det er direk-te nødvendigt. Der er heller ikke nogen pladehen-visninger. Af samme grund og fordi feltet er enormt, og fordi det er højst forskelligt hvad man har for hånden eller kan fremskaffe de steder hvor bogen bruges.

Det er ud fra samme tankegang at kildehenvisninger-ne ligeledes er indskrænket til et minimum. Det drejer sig principielt ikke om hvem der siger hvad og hvor, men om hvorvidt det der siges holder stik ved en nærmere overvejelse eller undersøgelse. Det gør det naturligvis som regel, men "the reader's intelligence is taken for granted" - dvs. det er en forudsætning, at man tænker selv. Ophavsmændene til teksterne er næsten uden undtagelse musikere eller musikskribenter, og jeg påtager mig gerne at identificere dem nærmere, hvis nogen skulle være interesseret.

Anmelderen indrømmer at det ville have givet bogen et helt andet omfang, hvis sådanne oplysninger skul-le med, men fastholder at de er absolut nødvendige hvis bogen skal kunne bruges. Han har derfor kun brugt den enkelte gange og udelukkende anvendt de

artikler som han selv og/eller eleverne i forvejen har kendt baggrunden for eller forfatterne til - f.eks. musiker-udtalelser eller danske artikler. Og han har ikke brugt bogens forslag til arbejdsopgaver. Han vælger i stedet at konkludere, at antologien har "en meget begrænset værdi som kildesamling, fordi man ikke kan forholde sig kritisk til den på et rimeligt grundlag."

Så vidt LN! Så vidt, at jeg bliver nødt til at reagere. Ikke fordi den modvillige anmeldelse er et bevidst eller ubevidst modspil til andres mere positive anmeldelser, men fordi LN ikke gør det mindste forsøg på at bedømme bogen på dens egne præmisser - som et undervisningsmiddel - men i stedet bedømmer den som en kildesamling og på den måde benytter den som et instrument hvorpå han prøver at spille en etude i en eller anden toneart, som i dette tilfælde kun kan have relation til medspillere, der også gerne vil være toneangivende på et musikvidenskabeligt institut eller to. Og når jeg skal og må reagere, så er det især fordi jeg i 50'erne oplevede at Charlie Parker kunne dø og Elvis Presley dukke op på samme tid, medens man på Musikvidenskabeligt Institut i Århus enten var intetnende om dem eller undgik at nævne dem i faglig sammenhæng. Det har naturligvis stadig sin musikvidenskabelige berettigelse at nogen nu som før forsker i, hvorledes en bestemt ottendedel kan have sneget sig ind i en bestemt udgave af en bestemt Palestrina-messe, men dengang kunne man ligesom ikke rigtig gøre for det. Dengang var det svært at se sammenhæng mellem Palestrina, Parker og Presley hvis man ikke var gode venner med dem alle tre, og det var selvfølgelig endnu sværere at forestille sig de musikpædagogiske konsekvenser. Det er det ikke længere. Og det er derfor deprimerende hvis nogen tror at de har moduleret sig langt væk fra den grundtoneart, der blev etableret på Musikvidenskabeligt Institut fra dets start, medens de i

virkeligheden bare er kommet hele kvintcirklen rundt og uden at ane det fortsætter som før - blot med modsatte fortegn!

"Efter en lang periode med stærkt religiøst indhold og en loo-årig periode som borgerligt dannelsesfag, står vi i dag med et pluralistisk musikfag, hvis formål er at gøre eleverne bevidste overfor den musik, som omgiver dem", og "vi kan forhåbentlig være med til at finde veje for at hindre at den nye beskæftigelse med den rytmiske musik blot bliver en ny, samfundsbekræftende elitedannelse."

Så vidt LNs redaktionskollega Søren Schmidt i samme nummer af Modspil...

Jeg finder det helt uvæsentligt at LNs anmeldelse af min bog er modvillig. Det er mere væsentligt, at den ikke har noget at gøre med Modspils erklærede målsætninger: kritiske musikstudier, kritisk musikpædagogik og musikpolitik. Hans kildenusseri forekommer mig tværtimod så elitært at det kun kan interessere en inderkreds, og hans ulyst til at acceptere at der findes flere anvendelige kriterier mellem himmel og jord end dem der er gyldige i hans filosofi, forekommer mig - trods de modsatte fortegn - så småborgerlig, at det ligner falsk varebetegnelse, at han angiver sig som med-redaktør af MODSPIL.

LARS NIELSENS SVAR:

Jeg har med stor interesse læst Mollerups reaktion på min anmeldelse af hans bog "Fra blues til beat" i MODSPIL nr. 1. Jeg skal skåne læseren for en detaljeret besvarelse og i stedet koncentrere mig om det, jeg mener, er det principielle i sagen.

Møllerup skriver, at jeg ikke har forsøgt at bedømme bogen på dens egne præmisser - som et undervisningsmiddel. Det er muligt, at jeg ikke har udtrykt mig særlig klart, men det er faktisk det, jeg har forsøgt. Mit udgangspunkt er, som jeg antydede, at jeg er gymnasielærer, og det er på den baggrund, jeg har anmeldt den. Det er også grunden til, at jeg ikke har lavet en anmeldelse af tekstindholdet, den indbyrdes sammenhæng osv. Det er selvfølgelig en mangel. Men det er mit indtryk, at de fleste gymnasielærere mangler overblik over den omfattende produktion, der findes om emnet, og da man i gymnasiesituationen som oftest ikke har tid til at gå til kilderne, mener jeg at Møllerup skulle have afdækket lidt mere af isbjergene. Som det er nu må læseren helt forlade sig på Møllerups 'loyalitet' overfor teksterne og det synes jeg er store krav at stille. Loyalitet er en noget vanskelig størrelse i en sammenhæng som denne, og når enhver gymnasieelev afkræves nøjagtige kildehenvisninger i skriftli-

ge arbejder, er det vel ikke for meget forlangt at læreren opfylder samme krav.

Jeg mener ikke, at bogen skal være en kildesamling i universitetsforstand, som Møllerup påstår, men der er åbenbart store forskelle på de krav vi hver for sig stiller til undervisningsmidler. Han skriver: "Det drejer sig principielt ikke om hvem, der siger hvad og hvor, men om hvorvidt det der siges holder stik ved en nærmere overvejelse eller undersøgelse". Dette mener jeg er noget vås. Hvem der siger hvad og hvor de gør det er selvfølgelig bestemmende for hvad de siger. Når man derfor skal bruge teksterne i en bredere diskussion af musikken i samfundet er det nødvendigt med de oplysninger, jeg efterlyser. Derfor har jeg også påpeget udeladelser i de tekster, jeg har fundet i deres originale sammenhæng. Der er jo ikke tale om objektive sandheder, men om mere eller mindre kvalificerede meninger om et emne, der altid har været delte meninger om.